

Dariusz Trocha

CZY IDEA EKOLOGICZNA MOŻE BYĆ ATRAKCYJNA DLA NIEEKOLOGÓW?

**Co podpowiada nam psychologia? Od dysonansu
i zaangażowania, przez sytuację i język, do wpływu społecznego**

**Can an ecological idea be attractive to non-ecologists?
What does psychology tell us? From dissonance and commitment,
through situation and language, to social influence**

ABSTRAKT: Tekst traktuje o psychologicznych uwarunkowaniach mogących mieć wpływ na odbiór idei ekologicznej i jej wartości przez ludzi, którzy nie postrzegają siebie jako ekologów. Przedstawione są w nim wybrane mechanizmy psychologiczne, które wpływają na ludzkie postawy i zachowania, oraz pozwalają je kształtować i zmieniać. Położony jest w tym względzie szczególny nacisk na wagę wpływu społecznego oraz mechanizmów zaangażowania, dysonansu, zmiany sytuacji i znaczenia języka w tych procesach. Materiał jest również próbą odpowiedzi, w jakich warunkach idea ekologiczna może być atrakcyjna dla ludzi nieidentyfikujących się z wartościami, które ona ze sobą niesie, a także gdzie mogą tkwić potencjalne przeszkody, które ograniczają wpływ tej idei na ludzkie zachowania.

SŁOWA KLUCZOWE: teoria podstawowych wartości, postawy, zachowanie, wpływ społeczny, dysonans poznawczy, atrybucja, konformizm, naśladownictwo, ekologia językoznawcza

ABSTRACT: The text deals with the psychological conditions that may affect the perception of the ecological idea and its value by people who do not see themselves as ecologists. It presents selected psychological mechanisms that affect human attitudes and behaviors, and allow them to shape and change them. In this respect, a special emphasis is placed on the importance of social influence and mechanisms of engagement, dissonance, change of the situation and meaning of language in these processes. The article is also an attempt to answer under which conditions the ecological idea may be attractive to people who do not identify with the values it brings, and where there may be potential obstacles that limit the impact of this idea on human behavior.

KEY WORDS: Theory of Basic Human Values, attitudes, behavior, social influence, cognitive dissonance, attribution, conformity, imitation, linguistic ecology

Idea ekologiczna¹ należy do najważniejszych współczesnych myśli kompleksowo opisujących otaczający świat z perspektywy

swoich celów, wizji rzeczywistości, a także proponujących spójne systemy wartości oraz określających zestawy pożądanych postaw.

¹ Na potrzeby tekstu użyte jest sformułowanie **idea**, ale w znaczeniu bliższym (choć nie tożsamym) pojęciu **ideologii**, zazwyczaj używanym do określania współczesnych wspólnot światopoglądowych. Z punktu widzenia tematu niniejszych rozważań pojęcie **idei** – w rozumieniu potocznym (a nie platońskim) – wydaje się być jednak trafniejsze niż określenie *ideologia* (Wikipedia 2019).